

наприклад «Хрущов приказывал ніжинському городничему Павлу Сосновскому з его полковничьего двора не сходить, але бл..., к ему приводити для его здирственных прихотей». Див. також Матеріали для отечественной истории. – Т.І. – Отд. І. – С. 17.

58. Там же. – Т.ІІІ. – № 8018.

59. Ось один з листів Мініха до Івана Божича, писаний у 1737 р. про вербовку гусар: «Ваше доношение из Львова...о вновь на вербованных и в Киев 50 человек гусаров отправленных, известен и произведенным самонужнейшей порученной вам комиссии трудами и весьма доволен; и понеже как из того же вашего доношения я усмотреть мог, яко отправленные из Киева 1000 рублей действительно вы получили, того ради и что височайше ея императорского величества намерение в том состоит, дабы годных гусар сколь возможно к службе ея величества приумножено и в будущую кампанию с ползою к действию против неприятеля употреблено быть могло, имеете по получении сего, из Львова в Сербию. возвратясь, от на вербования сумму, ежели в том з доброю экономією приступлено будет, немалое число получить уповательно, крайнее старание иметь – из нынешняго свободного времени без употребления в пользу втуне ни единого часу уступить, так дабы вы еще до марта месяца с теми гусарами в Украину возвратиться могли...». Справа про рід Божичів в архіві чернігівського дворянського депутатського зібрання.

60. Дневник Ханенка. Издание Киевской старины. – С. 134.

Мицик Ю., Тарасенко І. Початок опису Ніжинського полку у класичному творі О.М. Лазаревського

Продовження розпочатого раніше перекладу українською мовою основної праці видатного українського історика О.М. Лазаревського «Опис старої Малоросії», в якому міститься опис Ніжина та Ніжинського полку.

Ключові слова: Україна, Ніжин, Гетьманщина, Руїна, козацтво, історіографія, краєзнавство.

Мыцык Ю., Тарасенко И. Начало описания Нежинского полка в классическом труде А.М. Лазаревского

Продолжение начатого ранее перевода на украинский язык основного труда выдающегося украинского историка А.М. Лазаревского «Описание старой Малороссии», в котором содержится описание Нежина и Нежинского полка.

Ключевые слова: Украина, Нежин, Гетманщина, Руина, казачество, историография, краеведение.

Mytsyk Yu., Tarasenko I. Getting describe of Nizyn Regiment in the classic work by O.M. Lazarevskiy

This is continue of the initiated before translation into Ukrainian the main work of the famous Ukrainian historian O.M. Lazarevskiy «Description of the Old Malorussia», which describes Nizhyn and Nizhyn Regiment.

Key words: Ukraine, Nizhyn, Hetmanate, Ruin, Cossacks, histography, local history.

[надійшло до редакції: 12.09.2014 р.]

УДК [726.71/477.51-25(091)]«1781»:930.2

Ольга ТРАВКІНА
(Чернігів)

Опис Ніжинського магістрату 1781 р.

У Державному архіві Чернігівської області зберігається справа 1781 р., в якій зібрані плани та фасади закладів періоду Гетманщини: полкових і сотенних правлінь, магістратів, судів тощо [1]. Плани, кресленики й описи урядових споруд Гетьманщини були виконані у зв'язку з проведенням адміністративно-територіальної реформи 1781 р., в результаті якої були ліквідовані політична автономія Гетьманщини та полково-

сотенний устрій, і натомість створено троє намісництв: Київське, Чернігівське і Новгород-Сіверське. Влітку 1781 р. була проведена реєстрація урядових будинків. Губернатор А. Милорадович за наказом малоросійського генерал-губернатора П. Румянцева-Задунайського розіслав полковникам Гетьманщини «ордери», якими рекомендувалося «в самой возможной скорости» під особистим наглядом полковників плани існуючих урядових будинків «сочинить и оные нарочным надежным сотенным старшиною или значковым товарищем <...> в Глухов доставить», щоб виявити серед існуючих будинків придатні для розміщення в них нових урядових установ та щоб одні будівлі «согласовать» з планами, наданими П. Румянцевим для нових установ, а інші «к перевозке по способности назначить, приводя их как можно в сходство данных планов» [2]. В цій справі знаходиться й опис Ніжинського магістрату цього часу.

Заснування Ніжинського магістрату як органа міського самоврядування, характерного для міст Західної та Центральної Європи, пов'язане з наданням у 1625 р. польським королем Сигізмундом III місту Магдебурзького права, адже з 1610-х років Ніжин закріпився у складу Речі Посполитої. В цьому органі місцевого самоуправління засідала рада магістрату: виборні райці та лавники на чолі з бургомістром. До сфери їх компетенції відносилося адміністративні, господарські, фінансові, поліцейські та судові справи у межах середньовічного міста. Як стверджує дослідник і краєзнавець Ніжина О. Морозов, уже на початку XVII ст. було збудовано міську ратушу з годинником для розташування в ній міського магістрату [3]. О. Морозов, спираючись на «Справу про всі в Малій Росії казенні будинки» (1781)*, зазначає, що старий міський магістрат нагадував звичайну одноповерхову хату, що складалася із сіней, канцелярії, «присудственної кімнати», льодниці та сараю, – все це було розташовано на одній лінії та під одним дахом. наприкінці XVIII ст. було вирішено спорудити новий кам'яний будинок магістрату за проектом архітектора А. Квасова.

З уміщеного далі документа – опису Чернігівського магістрату 1781 р. – стає зрозуміло, що, дійсно, дерев'яний будинок магістрату був на той час уже «ветхой». Окрім указаних О. Морозовим приміщень, ця споруда також включала в себе «тюремную избу», стайню й амбар. Цікаво, що в'язниця та «нова изба» були зроблені з осики, сіні та сараї – з «з тертиць в шули» (тобто з дошок зі стояками), стайня – з лози. В описі вказуються розміри приміщень: «присудственная изба» мала розміри приблизно 5,3х6 м, канцелярська – приблизно 7х5,8 м, «тюремная изба» – приблизно 6х6 м.

Документ подається мовою оригіналу зі збереженням фонетичних і стилістичних особливостей.

Описание Нежинского магистрата

Магистрат деревяной ветхой в немъ строение

1. Присудственная изба, в длину семь съ половиною, а въ ширину восемь съ половиною аршинъ.
2. При оной избѣ сѣни изъ тертиць въ шули в длину шесть съ половиною. а въ ширь шесть съ четью аршин.
3. Канцелярская изба въ длину девять аршинъ три четверти, а въ ширь восемь съ четью аршинъ.

* Про цей документ повідомив свого часу С.А. Таранушенко. Можливо, зазначена нами справа є його частиною, яка також до Другої світової війни зберігалася в фондах сучасного Державного архіву Чернігівської області.

4. При оной избѣ сѣни зъ тертиць въ шули въ длину шесть съ трома четми, а въ ширь восемь съ четю аршин.
5. При сѣняхъ льодница съ тіосу въ длину пять, а въ ширь восемь аршинъ.
6. Сарай ись тертиця въ шули въ длину девятнадцать съ половиною, а въ ширь восемь съ трома четми аршинъ.
7. Туремная изба ветха зъ дерева осинового въ длину востѣмъ съ половиною, а в ширь восемь с четю аршинъ.
8. Друга изба осинового дерева нова въ длину семь съ четю, а в ширь семь аршинъ.
9. Между ими сени ись тертиць въ длину шесть, а въ ширь восемь аршинъ.
10. Конюшень съ тертиць (?) съ лозы ветхая въ длину двадцать два съ четью, а въ ширь сѣмъ съ четью аршинъ.
11. Сарай ись тертиць въ шули без крыши ветхїи въ длину шестнадцать съ четью, а въ ширь тринадцать съ четью аршинъ.
12. Амбар старой зъ лесу соснового въ длину и въ ширь по девять аршинъ.

Державний архів Чернігівської області,
ф. 976, оп. 1, спр. 1, арк. 5.
Рукопис. Оригінал.

Джерела та література

1. Державний архів Чернігівської області, ф. 976, оп. 1, спр. 1, арк.5.
2. *Таранушенко С.А.* Урядові будівлі на Гетьманщині XVIII ст. / С.А. Таранушенко // Український історичний журнал. – 1971. – № 2 – С. 103.
3. *Морозов О.* Міський магістрат – невід’ємна частина історичного ландшафту Ніжина / О. Морозов // Відлуння віків. – 2004. – № 1. – С. 61–64.

Травкіна О. Опис Ніжинського магістрату 1781 р.

Публікується раніше невідомий опис ніжинського магістрату 1781 р. з коментарями.

Ключові слова: Ніжинський магістрат, опис, приміщення.

Травкіна О. Описание Нежинского магистрата 1781 г.

Печатается ранее неизвестное описание Нежинского магистрата 1781 г. с комментариями.

Ключевые слова: Нежинский магистрат, описание, помещения.

The Description of Nizhyn City Council’s House in 1781

There are publishing the unknown description of Nizhyn City Council’s Yjuse (1781) is made public with the comments in the article.

Key words: Nizhyn City Council, description, apartment.

[надійшло до редакції: 03.10.2014 р.]

